

Faktaark om omlægningsplanerne

Ministeriet for Grøn Trepert og KL har den 13. december 2024 indgået Rammeaftale om kommunernes opgaver i omlægningsindsatsen i medfør af Aftale om et Grønt Danmark og Aftale om Implementering af et Grønt Danmark. Dette faktaark uddyber elementer i aftalen.

Omlægningsindsatsen omfatter udtagning af kulstofrige lavbundsjord, vådområder, skovrejsning, ekstensivering og andre arealbaserede omlægningsindsatser, herunder at bidrage til bedre vilkår for natur og biodiversitet.

De 23 lokale treparter skal drøfte, koordinere og tænke i helheder på tværs med henblik på at udarbejde 23 omlægningsplaner inden udgangen af 2025.

De lokale treparters omlægningsplaner skal samlet være fuldt dækkende planer for indfrielse af kvælstofindsatsbehovet via arealomlægning, for at mindske behovet for markregulering, og målet om udtagning af 140.000 ha lavbundsarealer inkl. randarealer på landsplan. Indsatsbehovet for kvælstofreduktioner er tilgængelige ultimo 2024, når vandområdeplanerne sendes i høring, inkl. en teknisk indbudgettering af effekten af markregulering. I januar 2025 bliver potentialet for udtagningen af lavbundsjord tilgængeligt for de 23 lokale treparter og de 98 kommuner.

Omlægningsplanerne er dynamiske og vil efter 2025 løbende skulle opdateres - nye projekter kan tilføjes, og eksisterende skitseprojekter kan erstattes med nye initiativer. På den måde kan kommunerne og øvrige aktører altid anvende nye virkemidler i omlægningsplanerne, som først bliver tilgængelige senere. Den løbende ajourføring og opdatering af omlægningsplanen foretages af den lokale trepart, og skal være aktuel, fx når indsatsbehovet opdateres, eller hvis et planlagt projekt ikke kan gennemføres eller nye virkemidler kan erstatte planlagte projekter.

Ministeriet for Grøn Trepert står klar med vejledning og værktøjer til at løse opgaven. Det gælder bl.a. it-plattformen MARS (Multifunktionelt Arealregistrering), som giver kommunerne og de lokale treparter et ensartet og solidt grundlag for at planlægge indsatsen og konkretisere omlægningsplanerne, herunder den løbende opdatering og ajourføring i takt med, at omlægningsplanerne omsættes til konkrete projekter med eventuelle justeringer til følge. Aftale om et grønt Danmark og Aftale om implementering af et grønt Danmark introducerer foruden en styrket lokal forankring en række yderligere elementer, der også skal bidrage til, at kvælstof-indsatsbehovet nås, herunder skærpet miljøgaranti fra og med 2027, akutindsatser i de mest udfordrede områder og ny reguleringsmodel.

I foråret 2025 offentliggøres opdateret retentionskort, samt braklægningspunkt, som bliver tilgængeligt i MARS.

Kvælstofindsatsbehovet i omlægningsplanerne

Målet med Aftale om implementering af et Grønt Danmark er at reducere kvælstofudledningen med aktuelt 13.780 ton. Kvælstofmålene er tilgængelige ultimo 2024, når vandområdeplanerne sendes i høring, inkl. en teknisk indbudgettering af effekten af markregulering. I høringen af vandområdeplanerne fordeles indsatsbehovet på 108 delvandoplande fordelt på 37 hydrologiske kystvandsgrupper. I it-systemet MARS opgøres effekten af de lokale treparters 23 omlægningsplaner i disse 37 hydrologiske kystvandsgrupper. Målopfyldelse vil ske ved arealomlægning i samspil med markregulering, herunder fx ved ekstensivering således, at behovet for markregulering begrænses mest muligt.

Udtagning af kulstofrige lavbundsgrunde i omlægningsplanerne

Målet er at udtage 140.000 ha kulstofrige lavbundsgrunde inkl. randarealer på landsplan frem mod 2030. I januar 2025 udmelder Ministeriet for Grøn Trepert potentialet for udtagning af lavbundsgrunde for de 23 lokale treparters og de 98 kommuner. Udgangspunktet for udtagning af kulstofrige lavbundsgrunde er den nationale kortlægning af potentialet for udtagning af lavbundsgrunde, det såkaldte "tørvekort", senest udarbejdet af Aarhus Universitet i 2024.

Skovrejsning i omlægningsplanerne

Det er aftalt, at der på landsplan rejses 250.000 ha skov, heraf 100.000 ha urørt skov, frem mod 2045. Heraf skal 20.000 ha rejses som statskov. I MARS kan det opgøres, hvor meget skov der rejses og dermed, hvor meget den lokale treparts omlægningsplan bidrager til at indfri det nationale mål om 250.000 ha skov, samt hvor stor kvælstofreduktion skovrejsning bidrager med. Den ny ordning for privat skovrejsning åbner i 2025.

Natur i omlægningsplanerne

De lokale treparters skal i de lokale omlægningsplaner arbejde for så vidt muligt at identificere arealer inden for omlægningsindsatsen, som har potentiale for at bidrage til mere og sammenhængende natur, herunder beskyttet natur, og hvor muligt også strengt beskyttet natur.

Boks 1

Mulige indsatser der kan indgå i omlægningsplanerne

- Kvælstofvådområder
- Skovrejsning
- Lavbundsprojekter
- Klima-lavbundsprojekter
- Ekstensivering
- Minivådområder
- Restaurering af ådale
- Øvrig permanent udtagning, fx naturområder

Kilde: Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø

Faglig verificering af omlægningsplanen

I de indmeldte omlægningsplaner i 2025 i MARS vil det være muligt at se, hvor mange projekter og projektskitser, der planlægges gennemført i den enkelt kommune. I MARS opgøres effekten af de indmeldte omlægningsplaner, hvad angår kvælstofindsatsen, i 37 hydrologiske kystvandsgrupper. På den måde er det muligt at følge, hvordan planen bidrager til at opfylde de angivne mål for kvælstof efter den opgørelsesmetode, som anvendes i vandplanlægningen. Effekten af udtagning af kulstofrige lavbundsgrunde, og hvordan omlægningsprojekter bidrager til de nationale mål om skovrejsning samt mere og sammenhængende natur, vil ligeledes fremgå.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø følger løbende arbejdet med omlægningsplanerne via MARS og er i løbende dialog med de lokale treparters, bl.a. via møder i Taskforcen. Den faglige verificering består i opgørelsen af, hvordan de indarbejdede projekter og projektskitser i omlægningsplanen bidrager til at opfylde målsætningerne for kvælstof, lavbund, samt en opgørelse af, hvordan planen bidrager til skovrejsning og øvrige naturprojekter.

